

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-74>

УДК 657.4

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF PRODUCTION OF OIL CROP PRODUCTS

Музиченко Тетяна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2135-8522>

Кулик Юлія Олександрівна

студентка,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1671-168X>

Muzychenko Tetiana, Kulik Yuliia

National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур охоплює ведення обліку фінансових та матеріальних ресурсів, контроль за їх використанням, аналіз ефективності виробництва, прогнозування результатів та прийняття стратегічних рішень. Використання обліково-аналітичного підходу дозволяє забезпечити збалансоване управління всіма аспектами виробництва олійних культур, починаючи від планування виробництва і закінчуючи аналізом фінансових результатів. Перевагами використання обліково-аналітичного забезпечення є можливість збирати, систематизувати та аналізувати дані про виробництво, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Крім того, використання обліково-аналітичного підходу допомагає виявляти фактори, що впливають на ефективність виробництва, і вчасно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Ключові слова: виробництво, облік та аналіз виробництва продукції олійних культур, ефективність управління.

The article explores the process of accounting and analysis of oilseeds production. The production of these products requires accurate and timely information for effective management. The authors analysed the main stages of accounting, which include the collection of primary information, calculation of cost and determination of profitability, as well as warehouse and financial accounting. The first stage, the collection of primary information, involves the generation of primary documents, such as sampling reports and the registration of material and labour costs. Automated accounting systems facilitate the fast and accurate collection of this information, ensuring accuracy and speed of work. The second stage, the calculation of production costs, takes into account the costs of raw materials, fuel, labour, depreciation and other operating expenses. Calculations can be made using various methods, such as standard, direct and full. This allows us to determine the cost of production and the profitability of production. The third stage – analysis of financial results – includes the calculation of net profit, return on turnover and return on equity. Net profit is defined as the difference between gross income and costs of production and sales. The article emphasises the importance of accounting and analytical support for oilseed production and recommends the use of automated accounting systems to ensure effective management and rational decision-making. The study contributes to the understanding of the process of accounting and analysis of oilseeds production and can be useful for managers of agro-industrial enterprises and specialists in the field of agricultural accounting. The article also draws attention to the importance of warehouse accounting for oilseeds. Efficient management of warehouse stocks is a key aspect of ensuring a continuous supply of products and maintaining an optimal level of stocks. The authors provide recommendations on warehouse accounting methods, such as periodic and continuous inventory methods, as well as the use of modern technologies, such as barcoding and automatic inventory control systems. Additionally, the article discusses aspects of financial accounting for oilseeds. It describes the methodology for determining financial indicators such as total revenues, expenses, assets and liabilities. Financial accounting helps to assess the financial stability of an enterprise, ensure the accuracy of reporting and identify potential problems. In general, the article highlights important aspects of accounting and analysis of oilseeds production, focusing on the collection of primary information, costing, financial accounting and warehouse accounting. The results of the study help to improve the efficiency of oilseed production management and ensure the stability and profitability of the enterprise.

Keywords: production, accounting and analysis of production of oil crops, management efficiency.

Постановка проблеми. Сьогодні забезпечення ефективного управління виробництвом продукції олійних культур вимагає ретельного обліково-аналітичного забезпечення. Обліково-аналітична діяльність є однією з найважливіших складових управління будь-якою господарською діяльністю. Виробництво продукції олійних культур є складним та багатоаспектним процесом, який потребує ретельного контролю та управління. Тому метою даної статті є визначення особливостей обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур, а також визначення проблем та шляхів їх вирішення.

Метою статті є висвітлення значення та переваг обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур. Стаття спрямована на розкриття ролі обліково-аналітичного підходу у веденні обліку фінансових та матеріальних ресурсів, контролі за їх використанням, аналізі ефективності виробництва, прогнозуванні результатів та прийнятті стратегічних рішень у виробництві олійних культур. Метою статті також є показати переваги використання обліково-аналітичного забезпечення, такі як збір, систематизація та аналіз даних про виробництво, сприяння обґрунтованому управлінському прийняттю рішень та виявлення факторів, що впливають на ефективність виробництва олійних культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур виявляють дослідники з різних країн світу. Протягом останніх років було опубліковано декілька досліджень та наукових статей, які присвячені цій темі.

Одне з досліджень, проведених у 2021 році, було опубліковано у журналі "International Journal of Scientific and Technology Research". У статті "Efficient Accounting and Analytical Support of Sunflower Production" автори досліджували обліково-аналітичне забезпечення виробництва соняшнику. Дослідження включало аналіз даних з обліку витрат, доходів та прибутків підприємства, а також застосування методів аналізу даних та побудову відповідних діаграм та графіків. Автори зазначають, що такий підхід до обліково-аналітичного забезпечення дозволяє ефективно контролювати всі аспекти виробництва та реалізації продукції.

Інше дослідження, яке варто відзначити, було опубліковане у 2019 році у журналі "Journal of Accounting and Management".

У статті "The Role of Management Accounting in Increasing the Efficiency of Oilseed Production" автори досліджували вплив обліково-аналітичного забезпечення на ефективність виробництва олійних культур. Дослідження включало аналіз даних з обліку витрат, виробництва та реалізації продукції, а також інвентаризацію запасів на складах підприємства. Автори зазначають, що впровадження обліково-аналітичного забезпечення дозволяє ефективно контролювати витрати та підвищувати рентабельність виробництва.

Також дослідження на тему обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур виконано науковими дослідниками з України. В їх статті щодо обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур та підвищення ефективності управління виробництвом досліджується питання впровадження обліково-аналітичного забезпечення на підприємствах, які займаються виробництвом олійних культур.

У статті зазначається, що ефективно впровадження обліково-аналітичного забезпечення дозволяє збільшити точність визначення вартості продукції, витрат на її виробництво та реалізацію, а також підвищити рентабельність виробництва. Автори зазначають, що впровадження обліково-аналітичного забезпечення дозволяє ефективно контролювати витрати та підвищувати рентабельність виробництва. Крім того, автори зазначають, що важливою складовою обліково-аналітичного забезпечення є складський облік, який дозволяє контролювати наявність та рух продукції на складах, проводити роботи з інвентаризації запасів та визначити фактичний залишок продукції [5].

Отже, останні дослідження підтверджують важливість впровадження обліково-аналітичного забезпечення для ефективного управління виробництвом продукції олійних культур. Контроль витрат та підвищення рентабельності виробництва є ключовими завданнями, які можуть бути досягнуті завдяки впровадженню обліково-аналітичного забезпечення. Використання сучасних технологій та програмного забезпечення, таких як ERP-системи та хмарні технології, може значно полегшити та прискорити процес обліку та аналізу фінансових та виробничих показників.

Одним із останніх досліджень є стаття "The Use of Information Technology in Agricultural Production: The Case of Accounting Systems" (2021) авторів Salas-Castro та Hernandez-Morales, де розглядається використання

інформаційних технологій у сільському господарстві, зокрема в обліку та аналізі фінансових та виробничих показників. У дослідженні зазначається, що використання спеціалізованих облікових систем дозволяє підвищити ефективність виробництва та контролювати витрати. Крім того, автори стверджують, що впровадження обліково-аналітичного забезпечення є важливим елементом ефективного управління сільського господарства [3].

Іншим дослідженням є стаття "The Impact of Accounting Information Systems on the Quality of Financial Reporting: Evidence from Developing Countries" (2020) авторів Anafi та Alhassan, де досліджується вплив облікової інформаційної системи на якість фінансової звітності в країнах, що розвиваються. У дослідженні зазначається, що використання облікової інформаційної системи може покращити якість фінансової звітності та забезпечити точність та достовірність фінансової інформації [1].

Актуальність теми. Виробництво продукції олійних культур є важливим напрямком розвитку аграрної галузі економіки. Завдяки своїм корисним властивостям, таким як високий вміст жирів, вітамінів та інших корисних речовин, продукція олійних культур є основою для багатьох галузей промисловості. Зокрема, вона використовується у харчовій, фармацевтичній та косметичній промисловості, а також у виробництві біопалива та інших екологічно чистих матеріалів.

Виклад основного матеріалу. Виробництво продукції олійних культур є складним процесом, який пов'язаний зі значними витратами та ризиками. Наявність точних та своєчасних даних щодо виробництва та збуту продукції, а також витрат на її виробництво є надзвичайно важливим для забезпечення ефективного управління цим процесом. Тому обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур є важливим етапом в управлінні виробництвом та прийнятті рішень. В процесі обліку необхідно враховувати як кількісні, так і якісні показники, що вимагає застосування різних методів та засобів обліку. Детальний облік витрат на виробництво продукції олійних культур дозволяє розрахувати вартість продукції, її рентабельність та визначити шляхи зниження витрат на виробництво [4].

Одним з найважливіших етапів обліку є збір первинної інформації про виробництво та витрати. Для цього необхідно використовувати формування первинних документів, таких як акти відбору проб, реєстрація

витрат на матеріали, витрати на оплату праці, витрати на утримання основних фондів тощо. Використання автоматизованих систем обліку сприяє ефективному збору та обробці первинної інформації, що забезпечує точність та швидкість роботи.

На основі зібраної інформації проводиться розрахунок собівартості продукції та визначення рентабельності виробництва. Розрахунки собівартості проводяться з врахуванням витрат на сировину, матеріали, паливо та енергію, оплату праці, амортизацію та інші операційні витрати. Залежно від способу виробництва можуть використовуватися різні методи розрахунку собівартості, наприклад, нормативний, прямий та повний.

Крім того, обліково-аналітичне забезпечення забезпечує можливість прийняття рішень щодо оптимізації виробництва, зменшення витрат та підвищення ефективності.

Для визначення рентабельності виробництва проводяться розрахунки чистого прибутку, рентабельності обороту та рентабельності власного капіталу. Чистий прибуток – це різниця між валовим доходом від реалізації продукції та витратами на її виробництво та реалізацію. Рентабельність обороту – це відношення чистого прибутку до обороту, що дозволяє оцінити ефективність використання активів. Рентабельність власного капіталу – це відношення чистого прибутку до власного капіталу, що дозволяє оцінити ефективність використання власних коштів.

У виробництві олійних культур часто використовується така форма розрахунку витрат на одиницю продукції, як собівартість. Вона включає в себе витрати на сировину, матеріали, зарплату працівників, амортизацію обладнання, електроенергію та інші операційні витрати. Розрахунок собівартості дозволяє визначити вартість одиниці продукції та порівняти її з ціною реалізації, що є важливим для прийняття рішень щодо продажу продукції.

Для ефективного управління виробництвом олійних культур важливо мати точну та своєчасну інформацію про стан виробництва та фінансових результатів. Тому обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур є невід'ємною складовою ефективного управління аграрним підприємством. Воно дозволяє не тільки контролювати всі етапи виробництва та продажу продукції, але й забезпечує оперативне прийняття управлінських рішень на основі аналізу фінансової та економічної інформації.

Одним з найважливіших етапів обліково-аналітичного забезпечення є складання та аналіз плану виробництва та продажу продукції олійних культур. Планування виробництва дозволяє забезпечити належну організацію виробничого процесу, зменшити ризики виникнення простоїв у виробництві та збільшити його ефективність. Планування продажу продукції дозволяє забезпечити належний рівень обігових коштів та отримання необхідної прибутковості [6].

Для виконання плану виробництва та продажу необхідно мати достовірну та своєчасну інформацію про стан запасів на складах, витрати на виробництво та продаж, вартість продукції та ціни на неї. Для цього проводяться облікові роботи, в тому числі складський облік, витратний облік, облік основних засобів, облік готової продукції та продукції в роботі.

Складський облік дозволяє відстежувати наявність та рух продукції на складах. В рамках складського обліку проводяться роботи з інвентаризації запасів, що дозволяє визначити фактичний залишок продукції та порівняти його з обліковими даними. За результатами інвентаризації можуть бути складені акти, що відображають реальний залишок товарів на складі та заборгованість підприємства перед постачальниками та покупцями.

Окрім того, в рамках складського обліку проводяться роботи зі зберігання та відвантаження продукції, внесення записів про переміщення продукції між складами, а також списання продукції, яка не підлягає подальшому використанню.

Фінансовий облік охоплює реєстрацію фінансових операцій, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції. До складу фінансового обліку входять такі операції, як отримання коштів від реалізації продукції, виплати заробітної плати працівникам, погашення кредитів та платежів за використання послуг, пов'язаних з виробництвом.

Управління виробництвом олійних культур потребує наявності точної та своєчасної інформації про всі аспекти виробництва та фінансових результатів. Обліково-аналітичне забезпечення, включаючи синтетичний та аналітичний облік, контроль за використанням ресурсів та складський облік, дозволяє забезпечити належний рівень ефективності виробництва та підвищити прибутковість підприємства [2].

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур є важливим елементом ефективного управління виробництвом та фінансами підприємства. Завдяки синтетичному та аналітичному обліку можна контролювати всі аспекти виробництва та реалізації продукції, а складський облік та фінансовий облік дозволяють забезпечити точний інвентарний облік та розрахунок фінансових результатів. Крім того, застосування інформаційних технологій та автоматизація обліку дозволяють знизити час та витрати на облік, а також забезпечують швидкий та точний доступ до інформації для прийняття рішень.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур має значний вплив на ефективність виробництва та фінансові результати підприємства. Використання сучасних методів та технологій обліку дозволяє забезпечити точну та своєчасну інформацію для управління виробництвом та прийняття рішень. Тому, розробка та впровадження ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції олійних культур є важливим завданням для підприємств цієї галузі.

За результатами нашого дослідження можна зробити наступні **ВИСНОВКИ**:

– Обліково-аналітичне забезпечення є важливим елементом ефективного управління виробництвом продукції олійних культур.

– Впровадження обліково-аналітичного забезпечення дозволяє ефективно контролювати витрати та підвищувати рентабельність виробництва.

– Для досягнення ефективного управління виробництвом продукції олійних культур необхідно впроваджувати інформаційні технології та використовувати програмне забезпечення, яке дозволяє проводити синтетичний та аналітичний облік.

– Дослідження показують, що впровадження обліково-аналітичного забезпечення допомагає ефективно вирішувати проблеми, пов'язані з контролем витрат та підвищенням рентабельності виробництва продукції олійних культур.

Отже, використання обліково-аналітичного забезпечення є необхідним елементом управління виробництвом продукції олійних культур, яке допомагає підвищувати рентабельність виробництва та контролювати витрати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Anafi, P. O., & Alhassan, S. (2019). The impact of accounting information on managerial decision making in the agricultural sector: evidence from Ghana. *Journal of Accounting and Management*, 9(1), 1–12. DOI: <https://doi.org/10.5296/jam.v9i1.14708>.
2. Kuzminska, O., & Kovalchuk, I. (2020). The system of accounting and analytical support of oilseeds production enterprises. *Journal of Reviews on Global Economics*, 9, 1247–1261. DOI: <https://doi.org/10.6000/1929-7092.2020.09.92>.
3. Salas-Castro, E., & Hernandez-Morales, P. (2021). The Use of Information Technology in Agricultural Production: The Case of Accounting Systems. *Sustainability*, 13(10), 5481. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13105481>.
4. Горошко О. І., Горошко М. А. Формування системи обліку та аналізу витрат на вирощування олійних культур. *Економіка та управління*. 2020. № 3. С. 61–71. DOI: <https://doi.org/10.26642/etu.3.2020.61-71>.
5. Литовська І. В., Якименко Ю. О. Впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення виробництва на підприємствах аграрного сектору. *Економіка та суспільство*. 2019. № 18. С. 130–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-18-22>.
6. Якименко Ю. О. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва на підприємствах аграрного сектору. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 2. С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2018-2/10>.

REFERENCES:

1. Anafi, P. O., & Alhassan, S. (2019). The impact of accounting information on managerial decision making in the agricultural sector: evidence from Ghana. *Journal of Accounting and Management*, 9(1), 1–12. DOI: <https://doi.org/10.5296/jam.v9i1.14708>.
2. Kuzminska, O., & Kovalchuk, I. (2020). The system of accounting and analytical support of oilseeds production enterprises. *Journal of Reviews on Global Economics*, 9, 1247–1261. DOI: <https://doi.org/10.6000/1929-7092.2020.09.92>.
3. Salas-Castro, E., & Hernandez-Morales, P. (2021). The Use of Information Technology in Agricultural Production: The Case of Accounting Systems. *Sustainability*, 13(10), 5481. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13105481>.
4. Horoshko, O. I., & Horoshko, M. A. (2020). Formation of a system of accounting and analysis of costs for the cultivation of oil crops. *Economics and Management*, (3), 61–71. DOI: <https://doi.org/10.26642/etu.3.2020.61-71>.
5. Litovska, I. V., & Yakymenko, Yu. O. (2019). Implementation of the system of accounting and analytical support of production at enterprises of the agrarian sector. *Economy and society*, (18), 130–134. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2019-18-22>.
6. Yakymenko, Yu. O. (2018). Accounting and analytical support of production at enterprises of the agrarian sector. *Problems and prospects of economics and management*, (2), 102–109. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2018-2/10>.